

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 466/2022
18.05.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић, Иване Рађеновић, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији су пуномоћници Славица Глишић Полић, адвокат из ... и Снежана Станковић Цонић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Привредни суд у Ваљеву, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Ваљеву, ради накнаде материјалне штете изазване повредом права на суђење у разумном року, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Шапцу Гж рр1 399/2021 од 12.10.2021. године, у седници одржаној 18.05.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Шапцу Гж рр1 399/2021 од 12.10.2021. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Шапцу Гж рр1 399/2021 од 12.10.2021. године у делу става првог изреке (којим је одлучено о камати обрачунатој у капитализираном износу на износ главног дуга) и трошковима поступка и у ставу другом изреке и пресуда Основног суда у Лозници Прр1 230/20 од 31.05.2021. године у делу става првог изреке, којим је одлучено о камати обрачунатој у капитализираном износу на износ главног дуга у висини од 332.927,00 динара, у обавезујућем делу става трећег изреке и у ставу четвртном изреке (одлука о трошковима поступка), и предмет у тим деловим враћа првостепеном суду на поновно одлучивање.

У осталом делу ревизија тужене се **ОДБИЈА** као неоснована.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиоца за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лозници Прр1 230/20 од 31.05.2021. године, ставом првим изреке, тужена је обавезана да тужиоцу, на име накнаде штете изазване повредом права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Ваљеву Ст 63/2010 исплати укупно 514.739,00 динара од чега на име ненаплаћеног главног

потраживања износ од 181.812,00 динара и на име камате износ од 332.927,00 динара. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се тужена обавезе да му исплати законску затезну камату на износ од 514.739,00 динара почев од 17.02.2010. године до исплате. Ставом трећим изреке, тужена је обавезана да тужиоцу накнади трошкове поступка од 36.000,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате и одбијен је захтев за накнаду трошкова поступка преко досуђеног, до траженог износа од 45.000,00 динара. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова парничног поступка.

Пресудом Вишег суда у Шапцу Гж pp1 399/2021 од 12.10.2021. године, ставом првим изреке одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и тужене и потврђена је првостепена пресуда у ставовима првом, другом, обавезујућем дела става трећег и ставу четвртм изреке. Ставом другим изреке одбијени су захтеви тужиоца и тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној применом члана 404. ЗПП.

Тужилац је поднео одговор на ревизију, захтевајући накнаду за трошкове њеног састава.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе. Наиме, наводи ревизије којима се оспорава висина штете, у коју је урачуната и законска затезна камата обрачуната конформном методом, по оцени Врховног касационог суда оправдава одлучивање о изјављеној ревизији ради уједначавања судске праксе, у светлу правног схватања о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 02.04.2013. године. Из тог разлога, на основу члана 404. став 2. ЗПП, одлучено је као у првом ставу изреке.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да ревизија тужене делимично основана (у усвајајућем делу одлуке о камати на главни дуг).

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, пред Трговинским судом у Ваљеву је 12.11.2009. године покренут поступак стечаја над ХК „Вискоза“ АД „Хемирмонт“ ДОО Лозница, привредном друштву са већинским државним капиталом. Стечајни суд је 17.02.2010 године донео закључак о листи утврђених и оспорених потраживања. Тим закључком тужиоцу, као повериоцу четвртог исплатног реда, признато је потраживање у укупном износу од 514.739,00 динара, у који је поред главнице од 181.812,00 динара урачуната и приписана законска затезна камата у износу од 332.927,00 обрачуната до дана отварања поступка стечаја применом конформног метода, а измене наведеног

закључка није било. Тужилац у стечајном поступку није наплатио своје потраживање. Решењем Привредног суда у Ваљеву Р4 Ст 470/2019 од 05.07.2019. године, донетим по приговору тужиоца, утврђено је да је у предметном стечајном поступку повређено његово право на суђење у разумном року и наложено поступајућем стечајном судији да у року од четири месеца од дана пријема решења предузме све мере како би се стечајни поступак што пре окончао.

На овако утврђено чињенично стање, нижестепени судови су о праву тужиоца на накнаду материјалне штете, проузроковане повредом права на суђење у разумном року и одговорности тужене за тако насталу штету одлучили правилном применом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року.

Тужена одговара за штету када тужилац, бивши запослени код стечајног дужника – привредног друштва са већинским друштвеним или државним капиталом, без своје кривице није наплатио своје новчано потраживање из радног односа, а правноснажним решењем је утврђено да му је у том поступку повређено право на суђење у разумном року. Наводи ревизије да стечајни поступак није окончан и да ће тужилац своје новчано потраживање намирити у том поступку, нису од утицаја на правилност одлуке у овом спору. Утврђеном повредом права на суђење у разумном року тужилац је стекао право да захтева од тужене накнаду материјалне штете у висини ненаплаћеног потраживања признатог у стечајном поступку, без обзира на то што стечајни поступак још увек није окончан. Исплатом накнаде штете, тужена ступа у стечајни поступак на место тужиоца, и у том поступку може наплатити своје потраживање у висини исплаћене накнаде материјалне штете.

Из изложених разлога нису основани ревизијски наводи тужене о погрешној примени материјалног права у делу одлуке за главни дуг, због чега је у смислу члана 414. став 1. ЗПП одлучено као у ставу трећем изреке.

Међутим, по оцени Врховног касационог суда, основани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права при одређивању висине штете, у делу одлуке о камати, обрачунатој у капитализираном износу која чини део главног захтева.

Према утврђеном чињеничном стању, Закључком Трговинског суда у Ваљеву Ст 63/10 од 17.02.2010. године тужиоцу је признато потраживање у укупном износу од 514.739,00 динара у који су урачунати и приписани главници, законска затезна камата обрачуната до дана отварања стечајног поступка. Обрачун законске затезне камате извршен је применом одредбе члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01), важећег у време доношења наведеног закључка, а којом је било прописано да се обрачун дуга увећаног за затезну камату врши тако да се фиксна стопа од 0,5% множи износом главног дуга увећаног за камату по стопи из члана 2. тачка 1. тог закона, применом конформне методе.

Одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године (објављене у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 73 од 27.07.2012. године), утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01) у делу који гласи: „применом конформне методе“, није у сагласности са Уставом. Након објављивања ове одлуке законска затезна камата на износ главног дуга стечајног дужника, овде тужиоца, у стечајном поступку није обрачуната применом

пропорционалне методе (прост интересни рачун), будући да из утврђеног чињеничног стања произилази да није било измене закључка од 17.02.2010. године.

У конкретном случају нижестепени судови су усвојили тужбени захтев и тужену обавезали да тужиоцу накнади штету у износу утврђеном закључком стечајног суда од 17.02.2010. године. По становишту суда, имајући у виду садржину одредбе члана 60. Закона о Уставном суду, означена одлука Уставног суда не може се примењивати ретроактивно - на односе који су настали и правноснажно решени пре дана њеног објављивања, а у конкретном случају протекао је и рок прописан чланом 61. тог закона (за измену коначног и правноснажног појединачног акта донетог на основу неуставног прописа).

Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда, а у образложењу побијане пресуде није посебно ценио жалбене наводе, који наводи се основано истичу и у ревизији, да је потраживање тужиоца признато закључком стечајног суда од 17.02.2010. године било нужно кориговати у делу обрачунате законске затезне камате у складу са одлуком Уставног суда (прерачунати је применом простог интересног рачуна) и чланом 60. став 3. Закона о Уставном суду. Додатни аргумент другостепеног суда да тужени није подносио захтев за измену закључка Трговинског суда у Ваљеву Ст 63/10 од 17.02.2010. године, као и да је у конкретном случају протекао рок прописан чланом 61. Закона о Уставном суду (за измену коначног и правноснажног појединачног акта донетог на основу неуставног прописа).

Изложено правно становиште нижестепених судова, по оцини Врховног касационог суда засновано је на погрешној примени материјалног права.

Наиме, Закључком стечајног суда Ст 63/10 од 17.02.2010. године тужиоцу је признато потраживање у износу у који је урачуната и приписана главници законска затезна камата обрачуната у капитализираном износу до дана отварања стечајног поступка применом конформне методе у износу од 332.97,00 (за који износ уз главни дуг је усвојен тужбени захтев од укупно 514.739,00). Међутим, у конкретном случају се не може применити обрачун законске затезне камате применом конформне методе, већ применом методе простог интересног рачуна, према правном ставу Врховног касационог суда усвојеног на седници Грађанског одељења од 02.04.2013. године, заузетог након одлуке Уставног суда. Наиме, одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године (објављене у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 73 од 27.07.2012. године) утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01) у делу који гласи: „применом конформне методе“, није у сагласности са Уставом.

Одредбом члана 60. став 3. Закона о Уставном суду („Службени гласници РС“, бр. 109/07,... и 103/15) прописано је да се извршење правноснажних појединачних аката, донетих на основу прописа који се више не могу примењивати, не може ни дозволити ни спровести, а ако је извршење започето, обуставиће се. У конкретном случају, Уставни суд није одредио начин отклањања последица насталих применом неуставне одредбе о начину обрачуна затезне камате применом конформне методе.

Према правном ставу Врховног касационог суда о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници

Грађанског одељења овог суда од 02.04.2013. године чија је примена у овом случају могућа по аналогији (стечај је по својој природи, институт колективног намирења поверилаца генералним извршењем на имовини стечајног дужника), ако извршна исправа гласи на новчани износ у коме је главници приписана доспела камата обрачуната конформном методом по Закону који је у том делу проглашен неуставним, суд ће по службеној дужности, извршити разграничење и нови обрачун камате извршити тако што ће до 03.03.2001. године применити конформни метод, од тада до 17.05.2011. године метод простог интересног рачуна, а од тада па надаље по одредбама члана 2. и 3. Закона о висини стопе затезне камате.

Дакле, обрачун камате конформном методом практично представља обрачун камате на камату, а што је супротно начелу забране анатоцизма, садржаном у члану 279. став 1. Закона о облигационим односима и суштини законске затезне камате која се од претпостављене штете претвара у новчану казну, чија висина знатно премашује претрепљену стварну штету, што није дозвољено.

Сагласно наведеном, одредбе о затезној камати су императивне природе, што значи да се код принудне наплате по службеној дужности примењује каматна стопа прописана законом за цео период у коме се камата обрачунава. Имајући ово у виду, у ситуацији када је главници приписана затезна камата обрачуната по методи која је проглашена неуставном, нужно је по службеној дужности извршити разграничење и поново обрачунати камату применом методе простог интересног рачуна. У конкретном случају то није учињено у поступку стечаја, јер након доношења закључка од 17.02.2010. године није било новог обрачуна којим би била утврђена укупна висина тужиочевог потраживања где би на главни дуг од 181.812,00 динара била обрачуната законска затезна камата простим интересним рачуном и то: за период од дана доспелости потраживања утврђених правноснажним пресудама против дужника до дана отварања поступка стечаја.

Како нижестепени судови, због погрешне примене материјалног права, нису ценили правилност обрачуна висине тражене камате обрачунате у капитализираном износу на износ главног потраживања која чини део главног дуга, то је у конкретном случају чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Зато ће првостепени суд у поновном поступку затражити од Привредног суда у Ваљеву, односно од стечајног управника да изврши обрачун законске затезне камате из Закључка од 17.02.2010. године у односу на тужиоца од дана доспелости његовог потраживања до дана отварања стечајног поступка, у складу са одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године, односно методом простог интересног рачуна и о томе сачинити извештај.

У поновном поступку, првостепени суд ће поуздано утврдити чињенично стање, имајући у виду примедбе из овог решења, а потом донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима парничног поступка, јер зависи од исхода спора, у смислу одредбе члана 163. став 4. Закона о парничном поступку.

Имајући у виду напред изнето Врховни касациони суд применом члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

Врховни касациони суд је одлуку о захтеву тужиоца за накнаду трошкова састава одговора на ревизију, садржану у ставу четвртом изреке, донео применом члана 154. став 1. ЗПП, с обзиром да нису били нужни за вођење ове парнице.

**Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић